

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΜΗΝΥΜΑΤΑ (1)

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ἡ εἰκόνα καὶ ἡ γραφή της

Εἶναι πραγματικότητα ὅτι ἡ γλώσσα στὴν ἐποχὴ μας ἐπανέρχεται στὴν εἰκονικὴ της γραφή. Ὅχι ἀπλᾶ καὶ μόνο ἐπειδὴ στὸν γραπτὸ καὶ προφορικὸ λόγο χρησιμοποιοῦνται εἰκόνες, ἀλλὰ γιατί ἡ ὀπτική κυρίως «εἰκόνα» —καὶ ἡ ἀκουστικὴ ὀπασδήποτε— εἶναι μέσο μεταδόσεως τοῦ μηνύματος ἢ τῶν μηνυμάτων ποὺ ἐπιδιώκουμε νὰ προβάλλουμε. Ἡ ἴδια ἡ εἰκόνα εἶναι καταγραφή καὶ προβολὴ συγκεκριμένου νοήματος. Ἡ ἐρμηνεία της πάντως δὲν εἶναι πάντοτε μονοσήμαντη. Μπορεῖ νὰ ἀφήνει νὰ διαφαίνονται περισσότερα τοῦ ἐνὸς μηνύματα. Ἡ ἀκόμα νὰ ἀφήνει τὴν ἐντύπωση μᾶς ἀντίφρασης μεταξὺ εἰκόνας καὶ λόγου ποὺ τὴ σκολιάζει.

Γιὰ παράδειγμα ἀναφέρουμε ὅλες ἐκεῖνες τὶς καταπληκτικὲς γιγαντιαῖες ἀφίσες ποὺ διαφημίζουν τσιγάρα. Τὰ θέματα στὶς φωτογραφίες ἔχουν ἐπιλεγεί μὲ ἐξαιρετικὴ προσοχή, ἔτσι ποὺ νὰ προσελκύουν τὰ βλέμματα τῶν περαστικῶν. Διαλέγετε καὶ παίρνετε. Θέματα γιὰ σκληροὺς, τρυφεροὺς, αἰσθησιακοὺς, γιὰ κείνους ποὺ σκοτώνονται στὴ δουλειά, ἢ γιὰ κείνους ποὺ ξεκουράζονται ἀνέμελα καὶ χαμογελοῦν. Αὐτὴ ἡ τελευταία ἀφίσα ποὺ διαφημίζει θέβαια συγκεκριμένη μάρκα τσιγάρων καὶ παρουσιάζει ἕνα νεαρὸ μὲ πονηρὸ μειδίαμα ποὺ κάθεται στὴν ἀκρὴ ἐνὸς ρυακιοῦ καὶ καπνίζει, ἔχει, εἶναι ἀλήθεια ὡς ὑπότιτλο, μὲ μεγάλα γράμματα, τὴ φράση ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένες ὅλες οἱ διαφημίσεις τσιγάρων νὰ ἀναγράφουν: τὸ κάπνισμα θλάπτει σοβαρὰ τὴν υγεία.

Ποιὸς ὅμως μπορεῖ νὰ πιστέψει αὐτὴ τὴ φράση; Τὰ μάτια μας κινοῦνται ἀπὸ τὰ γράμματα στὴ φωτογραφία, ἀπὸ τὴ φωτογραφία στὰ γράμματα καὶ δὲν ξέρουμε τί νὰ πρωτοπιστέψουμε. Ξέρουμε ὅτι πολλοὶ «ἀναγνώστες» ὅταν ἔχουν ἀποτελεῖσει τὴ φράση «τὸ κάπνισμα θλάπτει σοβαρὰ τὴν υγεία» διερωτῶνται: «σοβαρά»; Ἡ ὑποχρέωση ἐναντι τοῦ Ὑπουργείου ὑποχρέωση, ἀλλὰ τὸ συγκεκριμένον μῆνυμα πρέπει κι αὐτὸ

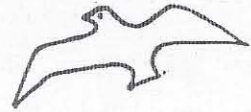
νὰ περάσει: καπνίζετε καὶ... προτιμᾶστε μας! Ἡ ἐπιλογή εἶναι σκόπιμη καὶ παραπληροφορητικὴ. Προκαλεῖ σύγχυση στὸν ἀποδέκτη. Τί ἀπ' ὅλα νὰ πρωτοδιαλέξει, τὸ μῆνυμα τοῦ Ὑπουργείου ἢ τῆς ἐταιρείας; Ἡ ἐταιρεία ἀσφαλῶς κάνει τὴ δουλειά της, θέλει νὰ πουλήσει.

Δὲν εἶναι ὅμως μόνο οἱ ἐμπορικὲς ἐταιρεῖες ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴν εἰκόνα ἢ τὶς εἰκόνες γιὰ τὴν προσέλκυση τοῦ κοινοῦ. Ὅλοι τὶς χρησιμοποιοῦν καὶ τὸ ἐπιδιώκουν μὲ ρυθμὸ ἐπιταχυνόμενο. Μιὰ εἰκόνα λέει ὅσα χιλίες ἢ καὶ περισσότερες ἀκόμα λέξεις. Αὐτὸ εἶναι ἕνα σύγχρονο «ἀξίωμα» ποὺ τὸ θέτουμε σὲ ἐφαρμογὴ ὅλα μας. Τὸ ζήτημα εἶναι π ὧ ς τὸ θέτουμε σὲ ἐφαρμογὴ; Ἡ χρησιμοποίησή του προάγει τὴν ὑπόθεση ποὺ θέλουμε νὰ προβάλλουμε; Μήπως εἶναι ἀποτελεσματικὴ μόνο βραχυπρόθεσμα ἐνῶ μακροπρόθεσμα μπορεῖ νὰ κάνει κακό; Μήπως ἀγγίζει ἕνα μόνο κομμάτι τοῦ ψυχισμοῦ μας ἐνῶ παραθεωρεῖ ἄλλες διαστάσεις του; Μήπως ἀντὶ γιὰ ἀγαθὸ ἀποτέλεσμα προκύψει κακό, ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ χρησιμοποιούμενες εἰκόνες εἶναι ἀποκρουστικὲς καὶ ἀπωθοῦν;

Ἐνας καὶ μοναδικὸς κόσμος.

σ ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Τρίτος Κόσμος και εικόνες

Πρόσφατα δείγματα έχουμε ιδιαίτερα από εκείνον τόν χώρα που έχει κινητοποιήσει ευρύτερες κοινωνικές ομάδες και απασχολεί ένα πλήθος ανθρώπων για τὸ πῶς θὰ μπορέσουν νὰ βοηθήσουν καλύτερα καὶ αποτελεσματικότερα. Ἀναφέρωμαι στὸν λεγόμενον Τρίτο Κόσμο καὶ τὴν ἀνάπτυξή του. Γνωρίζουμε, ὅτι πέρα ἀπὸ τὶς ἐπίσημες Κυβερνήσεις ἕνας σεβαστὸς ἀριθμὸς Μὴ Κυβερνητικῶν Ὄργανώσεων γιὰ τὴν Ἀνάπτυξη (Μ.Κ.Ο.Α.) ἀσχολοῦνται μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Τρίτου Κόσμου. Σήμερα δέδια ἢ παλαιὰ ἔγνοια τῆς βοήθειας ἔχει περάσει σὲ καινούρια πλαίσια ἀλλήλεξάρτησης καὶ ἀλληλεγγύης μεταξὺ πρώτου - δευτέρου καὶ τρίτου κόσμου, βορρᾶ καὶ νότου κ.ο.κ.*. Ὅποιο ὄνομα ἔμωσ κι ἂν ἔχει πάρει αὐτὴ ἡ σχέση, ἔχει ἀνάγκη προβολῆς καὶ σημασία ἔχει ὁ τρόπος τῆς.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μὴ κακὰ ὀργανωμένη «ἐκστρατεία» μπορεῖ νὰ ἔχει ὀλέθρια καὶ ἐπιζήμια ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τοὺς στόχους τῆς εὐαισθητοποιήσεως τῆς κοινῆς γνώμης, τῆς συλλογῆς χρημάτων, τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως κ.λπ. ἀναφορικὰ μὲ τὸν Τρίτο Κόσμο. Τέτοιου τύπου ἀποτελέσματα εἶδαμε πρόσφατα σὲ τηλεοπτικὴ ταινία τοῦ Β.Β.С. ἐπισημαζόμενη «CHARITY BUSINESS» (ἐπιχείρηση φιλανθρωπία). Ὁ σκηνοθέτης τῆς ταινίας ἤθελε νὰ δείξει τί θὰ ἔπρεπε ἀκριθῶς νὰ ἀποφεύγουν ὅσοι ἐτοιμάζουν τέτοιου τύπου προγράμματα καὶ «εἰκόνες»:

- εἰκόνες πὺ γενικεύουν καὶ κρύβουν τὴν ποικιλία τῶν καταστάσεων*
- αἰδουλλιακὲς εἰκόνες (πὺ ἀρνοῦνται ν' ἀναγνωρίσουν τὴν πραγματικότητα ἔτσι ὅπως ἀκριθῶς ὑπάρχει, ἀκόμα κι ὅταν δὲν εἶναι τόσο ὠραῖο νὰ τὴν ἀμολογοῦμε*
- εἰκόνες πὺ κατηγοροῦν καὶ ἐνοχοποιοῦν (θάσει ὀρισμένων προκαταλήψεων)*
- εἰκόνες πὺ ὑπογραμμίζουν τὴν ἀνωτερότητα τοῦ Βορρᾶ*
- εἰκόνες παθητικὲς καὶ ἐξαθλιώσεως.

Ἕνας κώδικας συμπεριφορᾶς

Δὲν ἦταν ὁ μόνος πὺ θέλησε νὰ κάνει κάτι τέτοιο.

* Βλ. ἄρθρο μου, Ὑνάπτυξη, Νέες προοπτικὲς — Θεολογικὴ προσέγγιση, στὸν «Ἐφημέριο» 1987, σ. 88-89, 112-114.

Ἀπὸ πολὺ καιρὸ, οἱ ἴδιες οἱ ὀργανώσεις φρόντισαν μὲ εἰδικὴ ὀμάδα ἐργασίας πὺ ἀσχολεῖται μὲ θέματα «ἐκ-

Ἀλλαγὴ τῶν πόλων τοῦ ἄξονα.
Ἕνας Βόρειος πὺ γίνεται Νότιος...
ἝΟ Βορρᾶς ὕπο-στηρίζει τὸ Νότο.

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ

Ἱεροκήρυκος

Ἄνομη ὀφείλει ὁ Πνευματικὸς πατὴρ νὰ ἔχη αὐτοκυριαρχία στὴ φαντασία του, στὸν ἑαυτὸ του, νὰ μὴ εἶναι περιέργως ἠδονιζόμενος ἀκούγοντας ἀνωφελῆ καὶ ἀνήκουστα πράγματα. Νὰ εἶναι ἰδιαίτερα, κατ' ἐξοχὴν προσεκτικὸς στὸ λόγο του, σαφῆς καὶ ὅσο τὸ δυνατόν ὀλιγόλογος. Ἡ ἰ. Ἐξομολόγησις εἶναι Μυστήριον καὶ ὄχι Ποιμαντικὴ συναμιλία. Ἡ ἱερότητά του δὲν ἐπιτρέπει πολλές κουβέντες.

Τέλος πρέπει νὰ εἶναι ἐχέμυθος. Στὸν Πνευματικὸ πατέρα ἀρμόζει κυρίως ὁ λόγος τοῦ σοφοῦ Σειράχ: «ἀλήκως λόγον; συναποθανέντω σοι» (19,10)¹. Δυστυχῶς μία συκοφαντία, ποὺ κυκλοφορεῖ μεταξὺ τοῦ λαοῦ μας, κατὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως, εἶναι ὅτι ὁ ἐξομολόγος θὰ τὰ πῆ στὴν οἰκογένειά του, ἢ οἰκογένειά του στὴ γειτονιά, ἀπ' τὴ γειτονιά θὰ μαθευτῆ σ' ὅλο τὸ χωριὸ κ.ο.κ.

Ἐγνωεῖται βέβαια ὅτι ὅλων τῶν ἠθικῶν προσόντων τοῦ Πνευματικοῦ προέχει ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἡ ἀγάπη, ἢ ὅποια καὶ στὴ θεραπεία τῶν σωμάτων καὶ στὴ θεραπεία τῶν ψυχῶν ἀποτελεῖ τὸ πιὸ ἀποτελεσματικὸ φάρμακο. Ὅπως ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται» (Ἦσ. 53,4) ἔτσι καὶ οἱ Πνευματικοὶ πατέρες «τοῦ λαοῦ τὰς ἀμαρτίας ἐξιδοιοποιεῖσθαι χρῆ»¹¹.

Ἡ ὅπως ἐδίδασκε ὁ ἰ. Χρυσόστομος «οὐκ ὀνειδίζειν δεῖ, οὐδὲ ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ γουθετεῖν... οὐ κατηγορεῖν... ἀλλὰ μετὰ φιλοστοργίας διορθοῦν»¹².

4. Γνωστικὸς ὀπλισμὸς.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴν ἀρετὴ ὁ Πνευματικὸς πρέπει νὰ εἶναι κάτοχος καὶ ὀρισμένων γνώσεων. Νὰ μελετᾷ τὴν Ἁγ. Γραφή, ἱεροὺς Κανόνες, συγγράμματα Πατερικά. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ παίρῃ τὴν ἀπαντήσιν γιὰ τὴν ἀπορία τῶν ἐξομολογουμένων. Ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ὁ ἀμαθὴς Πνευματικὸς, ὅση κι ἂν ἔχη ἀρετὴ, ἐλάχιστη ὠφέλεια μπορεῖ νὰ προσφέρῃ. Ὅπως ὀρθὰ παρατηρεῖ παλαιὸς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς «Καλὸν μὲν καὶ πάνυ ὠφέλιμον τὸ ἐξομολογεῖσθαι τὰ ἀμαρτήματα πνευματικοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἀπειροῦς καὶ ἰδιωτικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα διακειμένους»¹³.

Γιὰ νὰ ἐλπίζῃ, λοιπόν, ὁ Πνευματικὸς Πατὴρ σὲ μεγαλύτερη ὠφέλεια τῶν πνευματικῶν του τέκνων θὰ πρέπει νὰ θέσῃ σὲ ἐφαρμογὴ ἐκεῖνον τὸν τολμηρὸ λόγον τοῦ ἰ. Χρυσόστομου πρὸς τὸν ἱερέα: «πάντα μὲν εἶδέναι τὰ βιωτικὰ τῶν ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς στρεφομένων οὐχ ἦττον, πάντων δὲ ἀπηλλάχθαι μᾶλλον τῶν τὰ ὄρη κατελιφθῶτων μοναχῶν»¹⁴. Ὅπως ὁ γιατρός μαθαίνει τὴν ἀρρώστια τοῦ σώματος γιὰ νὰ τὴν θεραπεύσῃ, ἔτσι καὶ τῶν ψυχῶν ὁ γιατρός ὀφείλει νὰ ἔχη γνῶσιν τῶν ἀνθρώπινων παθῶν καὶ τῆς κοινωνίας γενικώτερα. Νὰ τὰ γνωρίζῃ θεωρητικὰ πιὸ καλὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἀγορᾶς καὶ νὰ μὴ τὰ γνωρίσῃ πρακτικὰ περισσότερο καὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς καὶ ἀσκητῆς, ποὺ ζοῦν ψηλά στὰ βουνά. Δὲν εἶναι τοῦτο εὐχάριστο! Ἀλλὰ τί πρέπει νὰ κάμῃ, ὅταν στὸ Ἐξομολογητήριον δὲν ἀκούει

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 189 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

11. Μητροπ. Κώου Ἐμμικνουήλ, Μνημ. ἔργ., σ. 154.

12. Ἐνθ' ἀν., σ. 156.

13. Ἐνθ' ἀν., σ. 155.

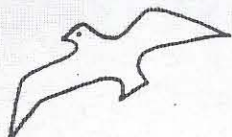
14. Ἰ. Χρυσόστομος, Περὶ Ἱερωσύνης, λόγος στ' 425 Α Α.Α.Π., τ. 6.

παίδευσιν γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν» νὰ καταρτίσῃ ἕνα κώδικα συμπεριφορᾶς ποὺ νὰ ἀναφέρεται στὴ χρησιμοποίηση εἰκόνων καὶ μνημμάτων σχετιῶν μὲ τὸν Τρίτον Κόσμον. Ἡ πολυετής προσπάθεια τῆς ομάδας κατέληξε στὴ συγγραφή αὐτοῦ τοῦ κώδικα ποὺ ἀποτελεῖ συνάμα μία πρόκλησις καὶ ἕνα ὁδηγό.

Εἶχε προηγηθεῖ, στὰ πλαίσια τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Μ.Κ.Ο.Α. τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1988, ἕκθεσις μὲ ἀφίσες, μπροσοῦρες καὶ λοιπὸ «διαφημιστικὸ» ὄλικὸ ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴν ὀργανώσιν γιὰ τὴν προαγωγή τῶν σκοπῶν τους, ὥστε νὰ κριθεῖ ἀπὸ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ ἢ καταλλήλότητά τους βάσει τῶν ἀρχῶν ἐκείνων ποὺ προστοιμάζονταν γιὰ νὰ περι-

ληφθοῦν στὸν κώδικα. Στὴν ἐπόμενη Γενικὴ Συνέλευσιν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1989 υἱοθετήθηκε μετὰ ἀπὸ συζήτησιν ὁ κώδικας αὐτὸς καὶ τυπώθηκε σὲ κομψὸ εὐχρηστο φυλλάδιον ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Διασυνδέσεως Μ.Κ.Ο.Α. καὶ Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων πρὸς ἀμειψὴν χρῆσιν.

Βάσει τοῦ κώδικος αὐτοῦ ἡ Ἐπιτροπὴ συνιστᾷ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ ὄλικου ποὺ προσαρτᾶται γιὰ ἐκπαίδευσιν καὶ «διαφήμισιν». Παρ' ὅλο ὅτι οἱ «πρακτικοὶ κανόνες» ποὺ δίνει ὁ κώδικας φαίνεται νὰ περιορίζονται στὸ χωρὸ τοῦ Τρίτου Κόσμου, ἐν τούτοις εἶναι πολὺ χρήσιμοι γιὰ ὅποιονδήποτε χωρὸν καὶ ὅποιονδήποτε κόσμον, πρῶτον, δεύτερον, τρίτον ἢ τέταρτον ποὺ τελικὰ εἶναι ἕνας, ἐνιαῖος καὶ μοναδικός, κ ὀ σ μ ο ς.

Είκονες και μηνύματα (2)

Πρακτικοί κανόνες

“Ας δοῦμε λοιπὸν ἀναλυτικὰ τοὺς πρακτικοὺς αὐτοὺς κανόνες ποὺ προτείνει ὁ κώδικας συμπεριφοράς:

1. Νὰ ἀποφεύγονται οἱ εἰδυλλιακὲς εἰκόνες καὶ ἐκείνες ποὺ περιέχουν σκηναί συμφορῶν καὶ καταστροφῆς, οἱ ὁποῖες προτρέπουν σὲ μίαν φιλανθρωπία ποὺ περιορίζεται περισσότερο στὰ πλαίσια τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως παρά στὸ λογισμὸ καὶ στὴ σκέψη.

2. Κάθε πρόσωπο πρέπει νὰ ἐμφανίζεται σὺν ἀθρόωπιν ὄν καὶ νὰ δίνονται ἐπαρκεῖς πληροφορίες ποὺ νὰ ἐπιτρέπουν τὸν ἐντοπισμὸ τοῦ κοινωνικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος, ἔτσι ποὺ νὰ προφυλάσσεται ἡ πολιτιστικὴ του ταυτότητα καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια. Ὁ πολιτισμὸς πρέπει νὰ παρουσιάζεται σὺν ἓνας μοχλὸς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν λαῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου.

3. Νὰ χρησιμοποιοῦνται μαρτυρίες τῶν ἐνδυναφερομένων προσώπων παρά ἐρμηγέτες τρίτων.

4. Νὰ προβάλλεται ἀνάγλυφα ἡ ἱκανότητα τῶν ἀνθρώπων ὅτι μποροῦν νὰ ἀγαλάθουν ὑπέυθυνα τὶ ὑποθέσεις τους μόνου τους.

5. Τὸ μῆνυμα πρέπει νὰ ἔχει διατυπωθεῖ μὲ τρόπο ποὺ νὰ ἀποφεύγεται ἡ ἀοριστία καὶ ἡ γενίκευση στὸ μυαλὸ τοῦ κοινῶ.

6. Νὰ φαίγονται καθαρά τόσο τὰ ἐσωτερικά ὅσο καὶ τὰ ἐξωτερικά ἐμπόδια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη.

7. Νὰ υπογραμμίζονται τόσο ἡ διάσταση τῆς ἀλληλεξάρτησης ὅσο καὶ ἡ ἔννοια τῆς συγ-υπευθυνότητος ἀναφορικά μὲ τὴς συνθήκες τῆς κακῆς ἀνάπτυξης.

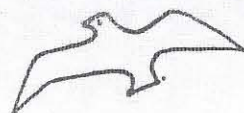
8. Οἱ αἰτίες τῆς ἀθλιότητος (πολιτικές, δομικές, φυσικές) πρέπει νὰ ἐκτίθενται στὸ μῆνυμα ποὺ θὰ κατευθύνει τὸ κοινὸ νὰ ἀνακαλύψει τὴν ἱστορία καὶ τὴν πραγματικὴ κατάσταση τοῦ Τρίτου Κό-

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

σμου, καθὼς καὶ τὴς βαθύτερες πραγματικότητες τῶν δομῶν αὐτῶν τῶν χωρῶν πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀποικιοκρατίας. Ἐχοντας συνείδηση τοῦ παρελθόντος, πρέπει νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴν σημερινὴ πραγματικότητα καὶ νὰ δοῦμε αὐτὸ ποὺ μπορεῖ νὰ γίνῃ ὥστε ν’ ἀπαλείψουμε τὴς συνθήκες τῆς ἐσχάτης ἔνδειας καὶ τῆς καταπίεσης. Πρέπει νὰ υπογραμμισθοῦν τὰ προβλήματα ἐξουσίας καὶ συμφερόντων καὶ νὰ καταγγελοῦν τόσο τὰ μέσα καταπίεσης ὅσο καὶ οἱ ἀδικίες.

ε δρόμους ποιμαντικής διακονίας

9. Στο μήνυμα να αποφεύγεται κάθε είδος δ ι α κ ρ ι σ η ς (φυλετικής, φύλων, πολιτιστικής, θρησκευτικής, κοινωνιο - οικονομικής,...).

10. Η περιγραφή των συντρόφων μας του Τρίτου Κόσμου ως εξαρτωμένων, φτωχών, χωρίς εξουσία, εφαρμόζεται ακόμα περισσότερο στις γ υ ν α ι κ ε ς που εμφανίζονται ως θύματα εξαρτώμενα ή το χειρότερο τις έχουν έντελώς ξεχάσει στον πίνακα. Η θελίωση των «εικόνων» που χρησιμοποιούνται στο εκπαιδευτικό υλικό που έχει σχέση με τον Τρίτο Κόσμο γενικά, απαιτεί επίσης την αλλαγή των «εικόνων» που αφορούν γυναίκες του Τρίτου Κόσμου.

11. Ο ι σ ύ ν τ ρ ο φ ο ι τ ο υ Ν ό τ ο υ πρέπει να πρωτούνται συμβουλευτικά ως προς την επεξεργασία παντός μηνύματος.

12. Όταν μία Μ.Κ.Ο.Α. στα πλαίσια ενός έργου κάνει έκκληση σε άλλα ιδρύματα, οργανώσεις ή ιδιωτικές επιχειρήσεις πρέπει να προσέξει έτσι ώστε οι συστάσεις του παρόντος Κώδικος συμπεριφοράς να γίνουν σεβαστές από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Σε περίπτωση που υπογραφούν συμβόλαια ή σ υ μ φ ω ν η τ ι κ ά μεταξύ τους, θα ήταν σκόπιμο να γίνει μνεία αυτού του κώδικος.

Εφαρμογή του κώδικος

Όπως διαπιστώνετε, οι πρακτικοί κανόνες περιχαράκωναν έναν «κώδικα τιμής» και «συμφωνίας κυρίων» για τον τρόπο με τον οποίο θα συμπεριφερθούν οι υπεύθυνοι και για το πώς θα χρησιμοποιήσουν τις «εικόνες» και τα μηνύματα που εκπέμπουν. Τίποτα δεν πρέπει να αφεθί στην τύχη. Ακόμα και όταν καλοπροαίρετοι δημοσιογράφοι θελήσουν να βοηθήσουν στην προβολή των αναγκών του Τρίτου Κόσμου —είναι αλήθεια ότι πολύς κόσμος ενδιαφέρεται σήμερα και να πληροφορήσει και να πληροφρηθεί— πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις αρχές και τους κανόνες που αναπτύξαμε λίγο πιο πάνω. Αυτό, βέβαια, απαιτεί μια διάθεση σεβασμού των ιδιαιτεροτήτων και των ευαισθησιών των ανθρώπων με τους οποίους θέλουμε να συνεργαστούμε για την ανάπτυξη.

Γενική πρόβα «εφαρμογής» του Κώδικος συμπεριφοράς επιχειρήθηκε από τα Μέσα Μαζικής Έπικοινωνίας (δεκαπέντε ευρωπαϊκά κανάλια ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών) την εβδομάδα 20 έως 26 Μαΐου 1990.

Το Κέντρο για διεθνή αλληλεγγύη και αλληλεξάρτηση, που ιδρύθηκε στη Λισσαβόνα από το Συμβούλιο της Εύρωπης, ως συνέχεια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας αλληλεγγύης και συνεργασίας Βορρά - Νότου*, είχε την ευθύνη της οργάνωσης αυτής της εβδομάδας που ονομαζόταν «Ένας κοινός κόσμος» (one world), κατά την οποία μεταδόθηκαν προγράμματα με θέματα που αφορούσαν στη συνεργασία με τον Τρίτο Κόσμο. Αναμένουμε την εκτίμηση της Έπιτροπής αναφορικά με την ανταπόκριση των εκπαιμπών προς τις αρχές και τους κανόνες του κώδικος.

Ο κώδικας και οι ελληνικές Μ.Κ.Ο.Α.

Εθχής έργο θα ήταν η υιοθέτηση και από τις ελληνικές μη κυβερνητικές οργανώσεις για την ανάπτυξη των αρχών και των κανόνων του κώδικος. Προκαταβολικά, όμως, μπορεί να υποστηρίξουμε, όταν ανατρέξουμε στο ήδη επιτελεσθέν «εικονογραφικό» έργο εκ

Εικαστική παραμυθία!

ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΧΗ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ¹

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ
Ἱεροκέρυκος

1. Ἁ γ ι ο ς Ἰ ά κ ω β ο ς ὁ Ἀ δ ε λ φ ὀ θ ε ο ς.

Ἡ «μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας» (Λουκ. 15,13) ἑορτὴ τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναπτύξουμε θέμα σχετικὸ μὲ τὸν Ἅγιο. Καὶ τοῦτο ὄχι γιὰ νὰ κάνουμε γνωστὸ τὸν Ἅγιο, τὸ Βίο καὶ τὴν Πολιτεία του. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Μυτιλήνης ἔχοντας ἐπὶ ἀρκετὲς δεκαετίες Μητροπολίτες, ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγίου², δὲν τὸν ἀγνοοῦν. Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς του καὶ τῶν Ὀνομαστηρίων τοῦ Ποιμενάρχου τῶν συμμετέχουν ἐστὶν ἐπ' ὀνόματί του Θ. Λειτουργία καὶ ἀκούουν κήρυγμα μὲ περιεχόμενον τὸ Βίο τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου ἢ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐπιστολῆς του.

Ἐπομένως ἡ σημερινὴ ὁμιλία δὲν ἀποσκοπεῖ νὰ

1. Διάλεξη ἡ ὁποία ἐδόθη στὸ Χριστιανικὸ Πνευματικὸ Κέντρο τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης τὴν 18.10.89 καὶ ἐπαυελήφθη ἀργότερα πρὸς τοὺς ἱερεῖς κατὰ τὴν Ἱερατικὴ Σύναξιν τῆς 10.11.89, παρουσία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου.

2. Τὸν ἀπὸ Δυρραχίου Ἰακώβον Νικολάου, 1925 - 1958, τὸν ἀπὸ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἰακώβον Κλεομυρότου 1958 - 1986 καὶ τὸν νῦν Ποιμενάρχην τῶν Ἰακώβων Φραντζῆν, ἀπὸ τὸ 1988.

μέρους τους, ὅτι καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ κώδικος ἐργάσθησαν μέχρι τώρα σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα του.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπεκταθῶ στὸ ἔργο ὄλων τῶν ἐλληγικῶν Μ.Κ.Ο.Α. Ἐὰν περιοριστοῦμε καὶ μόνο στὶς ἀφίσες τῆς τελευταίας δεκαεπενταετίας τῶν Ἑβδομάδων Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τοῦ ἀντισταίχου Γραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ στὸ ὄλικὸ ποὺ προσφέρεται ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ «Πορευθέντες», θὰ διαπιστώσουμε μὲ πόση λεπτότητα ἔγινε ὁ χειρισμὸς τῶν εἰκόνων καὶ ἡ μετάδοσις τῶν μηνυμάτων μέσα ἀπὸ αὐτὲς τίς ἀφίσες. Αὐτὴ ἦταν ἀλλωστε καὶ ἡ ἐντύπωσις πολλῶν ποὺ εἶδαν τὴν ἔκθεσις ποὺ ἀναφέραμε πρὸ πάντων ἐπὶ Γενικῆ Συνέλευσις τῶν Βρυξελλῶν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1988.

Παραθέτουμε στὸ σημερινὸ μας ἄρθρον φωτογραφία ποὺ κοσμεῖ φυλλάδιον τοῦ Διαρθωδῆζου Κέντρου «Πορευθέντες» ποὺ ἐκδόθη μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῶν τριάντα χρόνων (1959 - 1989) λειτουργίας του. Θέλησε νὰ προβάλλει τὴν παρὰλληλὴν προσπάθειαν ποὺ κάνει ἡ Ἐκ-

γνωρίση κάποιον ἀγνωστον Ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας μας, παρουσιάζοντας διεξοδικὰ τὸ Βίο του, ἀλλὰ ἐπιθυμῶ μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐμενῆ σας διάθεσιν νὰ ἐκθέσῃ συνοπτικὰ μερικὰ ζητήματα, κάποια ἱστορικὰ προβλήματα ποὺ συνδέονται μετὰ τὸν Ἅγιο Ἰακώβον. Καθὼς ἐπίσης ν' ἀφήσῃ νὰ λάμπουν μερικὲς ἀκτίνες ἀπὸ τὴ φωτεινὴ καὶ γλυκύτατη διδασκαλία του, ὅπως τὴν ἔχει ἀποθησαυρίσει ἐστὶν Ἡ Καθολικὴ Ἐπιστολή του.

Διότι, ὅπως ἀντιλαμβάνεσθε, ὁ Ἅγιος Ἰακώβος δὲν εἶναι ἓνας κοινὸς Ἅγιος. Τὸ ὄνομά του συνοδεύεται ἀπὸ ἐπίθετον σπάνιον, μοναδικόν. Ὀνομάζεται Ἀδελφός Θεοῦ! Ἀδελφὸς τοῦ Θεοῦ! Τοῦτο ἀνέκαθεν ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τῶν χριστιανῶν, κατὰ ποίαν δηλαδὴ ἔννοια ὑπῆρξε ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ἐπίθετον Ἀδελφός Θεοῦ τὸ ἔδωσαν οἱ χριστιανοί, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος Ἰακώβος αὐτοσυστήνεται μετὰ ταπεινοφροσύνης ὡς «Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δούλος» (1,1).

Πράγματι ὁ συγγραφεὺς τῆς Καθολικῆς Ἐπιστολῆς Ἰακώβου, ὁ Ἅγιος τοῦ ὁποίου τὴν ἰ. μνήμη τιμοῦμε στὶς 23 Ὀκτωβρίου, ἀνέκαθεν ταυτίσθη μετὰ τὸν

κλήσια μας στὶς χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου νὰ προσφέρει τὸ «ὔδωρ τὸ ζῶν» καὶ τὸ ἄλλο νερὸ γιὰ νὰ ξεδιψάσει ὁ κόσμος ποὺ τὸ στερεῖται. Ἡ φωτογραφία «περὶ ὤραν ἔκτην», δείχνει τὴ χαρὰ ἀλλὰ καὶ τὸν κόπον ἐπὶ πρόσωπον τῆς γυναίκας ποὺ ἀντλεῖ ὔδωρ καὶ τὴν ἀναμονὴ τῶν ὑπολοίπων.

Ἡ ἄλλη φωτογραφία προσέρχεται ἀπὸ τὸ ὄλικὸ τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς. Ἡ ἀφρικανὴ μητέρα πλησιάζει τὴν Παναγίαν Μητέρα. Τὰ βλέμματα ἐπικοινωνοῦν, τὰ χέρια κρατοῦν ὅ,τι πρὸς πολὺ τιμοῦ ἔχουν. Ἡ μία ἐπιδεικνύει τὸν «θησαυρόν» τῆς ἐστὶν Ἄλλη. Συνάντησις προσώπων, συνάντησις πολιτισμῶν. Ὁ ἓνας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἢ μία εἶναι ἀλληλέγγυη μετὰ τὴν ἄλλη. Τὸ «διαβάς θαύτησον ἡμῖν» ἤχει σ' ἓναν ἄλλον τόνο. «Οὐκ ἀποσπῶμεν, Δέσποιναν ἐκ σοῦ» σοὺς γὰρ δούλους σώζεις αἰεὶ ἐκ παντοίων δεινῶν».

Καλὸ Δεκαπενταύγουστο!

* Περισσότερα γι' αὐτὸ ὄλ. στὸ ἄρθρον μου, Βορρᾶς καὶ Νότος. Ἀλληλεξάρτησις, Ἀλληλεγγύη, Ἀνάπτυξις, στὸ περ. «Πάντα τὰ ἔθνη», τεύχος 24, 4/1987, σ. 24-26.